

9. Літовка О. П. Професійна позиція майбутнього вчителя: андрагогічний аспект. *Вісн. Черкас. ун-ту* : Педагогічні науки. 2013. № 10 (263). С. 72 – 77.
10. Пискунов А.И. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики. М.: Просвещение, 1981. 864 с.
11. Пріма Д. Професійна позиція як науковий феномен. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухолинського. Педагогічні науки. № 2 (65), травень, 2019. С. 233-236.

References

1. Korolchuk, MS, Kraineuk VM The theory and practice of professional selection. К .: Nika-Center, 2006. 536 p.
2. Shcherbina DV Formation of active communicative position of elementary school students by means of imitation-game training: author. dissertation Cand. ped. Sciences 13.00.09 – Theory of learning. Krivoy Rog. 2009. 24 p.
3. A New Interpretative Dictionary of the Ukrainian Language [comp. V. Yaremenko, O. Slipushko]. 2nd ed., Correction. Vol. 3. K.: Aconite, 2008. 862 p.
4. Dictionary of practical psychologist. Comp. S. Y. Golovin. Minsk: Harvest, 1998. 800 p.
5. VN Myasishchev Main problems and the current state of human relations. М .: Moscow State University Publishing House, 1980. Т. 2. Р. 110–125.
6. Nemov RS Psychology: textbook. for students. higher training. Institution: in 3 books. Book. 3. Experimental pedagogical psychology and psychodiagnostics. М.: Enlightenment: VLADOS, 1995. 512 p.
7. VN Myasishchev, Psychology of Relations: Selected. psych. tr. М.: Publisher In-t Pract. Psych., 1995. 335 p.
8. Levkovsky MV History of pedagogy. Zhytomyr, 2002. 200 p.
9. Litovka OP Professional position of the future teacher: the andragogical aspect. *Visn. Cherkasy. Universities: Pedagogical sciences*. 2013. No. 10 (263). Pp. 72 – 77.
10. Piskunov AI Readings on the history of foreign pedagogy. М .: Enlightenment, 1981. 864 p.
11. Prima D. Professional position as a scientific phenomenon. *Scientific Bulletin of MNU. O. Sukhomlinsky. Pedagogical Sciences*. No. 2 (65), May 2019. pp. 233-236.

Одержано статтю: 3.09.2019

Прийнято до друку: 27.09.2019

УДК 37:378.3

DOI: 10.15330/esu.17.96-102

Юлія Халемендик,

кандидат педагогічних наук,
Запорізький національний університет
(м. Запоріжжя, Україна)

Yuliia Khalemendyk,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Zaporizhzhia national university
(Zaporizhzhia, Ukraine)
halemendyk@gmail.com

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ

THE EDUCATION OF STUDENT YOUTH WHILE STUDYING ENGLISH AT UNIVERSITIES

У статті висвітлено актуальність виховання студентів у процесі вивчення англійської мови в університетах. Обґрунтовано, що виховна робота зі студентами на заняттях з англійської мови є значущою для трансляції історичного, культурного та духовного досвіду англійськомовних країн. Виокремлено проблеми визначення змісту виховання студентської молоді у вищій школі: відповідність завдань виховання студентів реформуванню українського суспільства, невизначеність меж повноважень і ролі викладача і студентської молоді у виховній роботі, відсутність вимог до студентів як особистостей і

майбутніх професіоналів у фокусі сучасного розвитку України. Узагальнено наукові підходи до визначення змісту виховання студентської молоді в Україні: особистісно орієнтований; соціально орієнтований; системно-ціннісний; ціннісно-компетентнісний та гендерний.

Ключові слова: виховання, виховна робота, зміст виховання, студентська молодь, університет.

The article deals with the relevance of education of students in English classes at the universities. It was proved that the problem of education of students at the Ukrainian universities remain relevant and requires scientific research in the context of paradigm shift in education.

The following problems of determination of the content of education of students are distinguished in higher education institutions: accordance of tasks of education of students to reformation of the Ukrainian society, vagueness of limits of plenary powers and the role of teacher and students in education work, lack of requirements for students as individuals and future professionals in the focus of modern development of Ukraine.

The aim of the article is in the theoretical justification of the problems of determination of the content of education of students, and the main task is the choice of general scientific approaches to determining the content of education of students in English classes at the universities.

The article summarizes the regulatory framework of educational process in higher education institutions in Ukraine as follows: moral (moral values, humanism, moral education); national-patriotic (nation and national idea, national-patriotic education, formation of national self-awareness); civic (civic society and state); family (family education, value principles of Ukrainian family) and value-ecological (unity of man and nature, physical education, health and healthy life style). It was found that the content of education of students is determined by the needs of the socio-economic development, and the process of education must be consistent and continuous. It was justified that education of students in English classes is very important for transferring historical, cultural and spiritual experience of English-speaking countries.

It was generalized scientific approaches to the content of education of students in Ukraine as follows: individually oriented approach, socio oriented approach and value oriented approach; system approach; value – competence and gender approach.

Further studies include technology studies, forms, methods of education depending on the type of higher education institution.

Key words: education, educational work, educational content, students' youth, universities.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Забезпечення вищої освіти інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір є одним із головних завдань реформування системи вищої освіти в Україні. Виховання майбутніх фахівців із вищою освітою набуває особливої актуальності, оскільки виховний процес, як одна із форм впливу на становлення особистості в кожному суспільстві, є значущим для трансляції історичного, культурного та духовного досвіду кожного покоління.

Вагомими інструментами у нормативно-правовому регулюванні забезпечення виховного процесу студентської молоді у закладах вищої освіти стали Закон України "Про вищу освіту" (2014 р.) та Закон України "Про освіту" (2017 р.), Указ Президента України "Про Національну доктрину розвитку освіти" (2002 р.); Указ Президента України "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" (2013 р.), Постанова КМУ "Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність" (2015 р.); Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 р. (2014 р.); Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти

(1996 р.), Концепція національного виховання студентської молоді (2009 р.). Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (2012 р.), Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.) тощо. Закладена в них методологія виховання надає пріоритет розвиненій особистості, її життєвому і професійному самовизначенню, самореалізації, життєтворчості у відповідності з національними цінностями та в контексті ідеї інтеграції нашої держави у європейський простір.

Проте, незважаючи на значний інтерес до виховного процесу у вищій школі, проблема виховання студентської молоді в університетах залишається актуальною і доцільною для дослідження у контексті змін парадигми освіти.

Заклади вищої освіти, як зазначає Н. Журавська, зараз слугують не тільки для передачі спеціальних знань, скільки для розвитку і відтворення особливого соціокультурного про шарку, найважливішим елементом якого є сам фахівець [4]. Управління процесом виховання у вищій школі потребує постійного вивчення результатів виховної роботи, рівня вихованості студентів, виховних можливостей викладацького складу, громадських організацій, коригування змісту, завдань і методики виховного процесу з метою їх удосконалення. Воно передбачає передусім визначення змісту виховної роботи згідно з вимогами суспільства до рівня вихованості студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання порушеної проблеми. У вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі достатньо глибоко і всебічно досліджуються різні аспекти виховання. Важливе значення для виявлення загальних закономірностей виховання мають праці Б. Гершунського, І. Огієнка, К. Ушинського та багатьох інших науковців. Так С. Гончаренко зазначає, що виховання – це “один з елементів педагогічного процесу, цілеспрямованого на людину, який сприяє соціалізації людини в реальному світі і є одним із шляхів її здійснення” [3, с. 160].

Проблеми виховання і соціалізації студентської молоді знайшли відображення у роботах сучасних українських педагогів і психологів І. Беха, С. Вітвицької, О. Вишневецького, О. Дубасенюк. Науковці відзначають, що виховання студентів пояснюється як дотримання у виховному процесі вимог вищої школи, сім'ї та громадськості.

І. Бех [1], Н. Мойсеюк [6] характеризують зміст виховання як те, що ґрунтується на суспільно-історичному досвіді, національній культурі і використовується для потреб виховного процесу, тобто це система цінностей світової і національної культури, яку вихованці повинні засвоїти, зберегти і розвинути відповідно до поставленої мети і завдань виховного процесу.

Виокремлення невіршених раніше аспектів загальної проблеми, які суголосні із статтею. Актуальним і недостатньо вивченим, на нашу думку, є той аспект аналізу проблеми виховання студентів, що вихована робота в університетських умовах, у більшій ступені, реалізується в процесі навчання, під впливом викладача як носія духовних, моральних, етичних якостей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні визначення змісту виховання студентської молоді, а основним завданням є виокремлено загальнонаукових підходів до визначення змісту виховання студентської молоді на заняттях з англійської мови в умовах університетської освіти.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням одержаних наукових результатів. Звертаючись до проблеми визначення змісту виховання у вищій школі, здебільше прив'язаного до виховання студентської молоді, акцентуємо увагу

на його багатоаспектності. У методологічному аспекті визначення змісту виховання студентської молоді має розглядатись у межах міждисциплінарного підходу, об'єднаними зусиллями педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Так, у Концепції національного виховання дітей та молоді (2015 р.) визначено основні напрями національно-виховної діяльності: національно-патріотичне виховання; інтелектуально-духовне виховання; громадянсько-правове виховання; моральне виховання; екологічне виховання; естетичне виховання; трудове виховання; фізичне виховання та утвердження здорового способу життя [5].

Узагальнюючи нормативно-правову базу виховного процесу в закладах вищої освіти, аналізуючи наукові праці українських педагогів нами виокремлено основні аспекти змісту виховання студентів в умовах вищої школи України: моральний (цінності, гуманізм, моральне виховання); національно-патріотичний (нація і національна ідея, національно-патріотичне виховання, становлення національної усвідомленості); громадянський (громадянське суспільство і держава); родинний (сімейне виховання, ціннісні засади української родини) та валео-екологічний (єдність людини і Природи, фізична культура і здоров'я, здоровий засіб життя). Отже, зміст виховання студентської молоді зумовлюється потребами суспільно-економічного розвитку. У цьому віці молодь психологічно готова та усвідомлено прагне до переоцінки, прийняття сучасних цінностей, а процес виховання в умовах університету повинен мати характер наступності й неперервності.

Зауважимо, що важливою умовою успішного виховання студентів є особистість викладача, його загальна і педагогічна культура, душевні якості, деонтологічна здатність. Тільки особистість може впливати на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна виховати характер, – зазначив свого часу К. Ушинський [7]. На думку видатного педагога, позитивно зорієнтована особистість, висока моральність, добросовісність, порядність, справедливість, принциповість викладача набагато сильніше впливають на молоду людину, ніж будь-які вербальні настанови і вимоги. Завдання викладача вищої школи як організатора виховних впливів на заняттях полягає в розкритті перед студентом широкого спектра варіантів у прийнятті рішень, поведінці; у допомозі зорієнтуватися, який вибір є найкращим, найбільш доцільним, яка лінія поведінки відповідає суспільним нормам. Наголосимо, що приймати рішення студент має самостійно, хоч викладач і не повинен приховувати свого ставлення до оцінки цього рішення.

Організуючи виховний процес у сучасному закладі вищої освіти, також потрібно враховувати соціально-психологічні особливості студентів. Студентський вік охоплює і юнацький період, і частину дорослого етапу в становленні особистості. Нам імпонує думка О. Бондаренка, який нараховує п'ять актуальних соціально-психологічних проблем студентства, узагальнюючи їх за ступенем важливості: 1) тотальна комерціалізація, що спричиняє суспільну деформацію людських цінностей і стосунків; 2) деперсоналізація молодіжної свідомості, яку нав'язує масова пропаганда споживацького способу життя; 3) нагнітання чужорідного вітчизняній культурі й цивілізації духу індивідуалізму, особистісної відокремленості; 4) соціальна незахищеність і бідність студента; 5) втрата традиційних моральних цінностей та орієнтирів [2].

Сучасний студент – це інтелектуальний споживач інформації, на якого впливають засоби масової інформації. На шляху подолання цих проблем у закладах вищої освіти, треба дотримуватись принципів особистісно орієнтованого виховання людини з гуманістичною спрямованістю, людини, що сповідує культуру власної гідності,

сформовану віковими традиціями рідного народу, збагаченими найвищими здобутками світової культури, і високий професіоналізм.

Виокремимо проблеми визначення змісту виховання студентської молоді в умовах університетської освіти. Теоретичний аналіз педагогічних досліджень з проблеми визначення змісту виховання студентської молоді засвідчив, що ці проблеми можна виокремити у три групи:

Проблема 1. Реформування українського суспільства і завдання виховання студентської молоді: нове соціальне замовлення (сприяє становленню активного суб'єкта, здатного вести природовідповідне життя, допомогти йому переорієнтуватися на європейсько-демократичну систему цінностей, досягнути відчуття власної національної й особистої гідності. Таке виховання орієнтується також на вирішальну роль внутрішнього самоконтролю людини і на відмову від тотального зовнішнього нагляду, який передбачався комуністичним вихованням.); національний характер освіти і виховання (із національно-демократичного характеру української освіти і українського виховання впливають усі інші наші пріоритети, зокрема: відродження духовності, моральних засад і почуття патріотизму, розвиток громадянського самоусвідомлення людини – її творчих і вольових якостей, ініціативи і здатності забезпечувати собі успіх за умов конкуренції, дбати про своє здоров'я та довкілля); відсутність ідеалів у молоді (необхідність сприяти створенню у вищій школі умов для саморозвитку майбутнього фахівця).

Проблема 2. Невизначеність меж повноважень і ролі викладача як виховника студентської молоді: той, хто виховує, сам повинен займати послідовну чітку моральну позицію; виховник поступово повинен передавати свою функцію у руки самого вихованця, сприяти, аби він ставав суб'єктом власного виховання і розвитку.

Проблема 3. Вимоги до студентів як особистостей і майбутніх професіоналів у фокусі сучасного розвитку України: перехід до ринкових умов господарювання і становлення конкурентного середовища висуває перед сучасною людиною вимоги: бачити свою особистісну і професійну перспективу і бути здатною йти до неї шляхом удосконалення власних якостей; відстоювання обраних цінностей, що передбачає рівень духовності; усвідомлення власної національної та особистої ідентичності.

З огляду на напрацювання філософів, педагогів, психологів та управлінців, нами виокремлено такі загальнонаукові підходи до визначення змісту виховання студентської молоді в університетах:

1. За новизною: традиційні (функціональний, комплексний, за напрямками виховання) та сучасні (системно-ціннісний і ціннісно-компетентнісний).
2. За особливостями виховної роботи: аксіологічний, культурологічний, соціалізуючий, компетентнісний, гендерний, діяльнісний, особистісно орієнтований.
3. За управлінням: системний, процесний, ситуативний.

Відзначимо, що на заняттях з англійської мови викладачі здійснюють виховну роботу зі студентами з урахуванням таких підходів:

1. Особистісно орієнтований (у фокусі виховання на заняттях особистість кожного студента).
2. Соціально орієнтований (зумовлює професіоналізацію студента як майбутнього фахівця в процесі вивчення англійської мови).
3. Системно-ціннісний (визначає стратегію і методи виховання з урахуванням змістового наповнення навчального заняття).

4. Ціннісно-компетентнісний (втілює виховні цінності студентської молоді у процес вивчення англomовного матеріалу).
5. Гендерний (спрямовує гендерне виховання студентів).

Аналізуючи ці підходи в процесі викладання англійської мови в університеті, відзначаємо зорієнтованість змісту виховання студентів на цінності особистісного розвитку й гуманізму. Відзначимо, що всі ці підходи підпорядковують виховну роботу зі студентами на заняттях з англійської мови в сучасному університеті пошукам стратегії для подальшого особистісного і професійного розвитку студентів. Наголосимо, що зміст виховання студентів як особистостей і майбутніх професіоналів визначається історико-культурними традиціями та досягненнями світової психолого-педагогічної науки.

Висновки представленої у статті дослідження і перспективи подальших наукових розвідок із зазначеного напрямку. Таким чином, визначення змісту виховання студентської молоді у сучасній вищій школі України ґрунтується на інтегрованих індикаторах результату виховної роботи і потребує подальшого наукового дослідження, оскільки зміст виховання спрямовує вектор формування розвиненої особистості студента із особистісними і професійними компетентностями.

У подальшому обраний нами напрям дослідження знайде своє продовження у вивченні такого питання як технології, форми, методи виховної роботи зі студентами в умовах професійної підготовки майбутніх фахівців, виходячи із соціальної зумовленості виховної роботи і людиноцентризму як фундаментальної основи життєдіяльності сучасної особистості.

Література

1. Бех І. Д. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України: програмно-виховний контекст / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – Київ-Черкаси: Редакційно-видавничий відділ ЧОПОПП, 2014. – 48 с. – С. 27.
2. Бондаренко О. Ф. Основы психологии : учебник для вузов. Киев: Издательский центр КНЛУ, 2005. – 254 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
4. Журавська Н. С. Особливості практичної підготовки у вишах країн Європейського союзу та Україні: порівняльний аспект // Вісник Національного університету оборони України, 2014. – Вип. 5. – С. 53–57.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді : наказ Міністерства освіти і науки України : від 16.06.2015 № 641.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка [текст] : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 5. вид., доп. і перероб. – Київ: [б.в.], 2007. – 656 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.Ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_moiseyuk_nye
7. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения [Текст] : в 6-ти т. М. : Педагогика, 1988. – Т. 1. – 416 с.

Reference

1. Bekh I. D. Natsionalna ideia v stanovlenni hromadianyna-patriota Ukrainy: prohramno-vykhovnyi kontekst / I. D. Bekh, K. I. Chorna. – Kyiv-Cherkasy: Redaktsiino-vydavnychiy viddil ChOIPOPP, 2014. – 48 s. – S. 27.
2. Bondarenko O. F. Osnovy psykholohyy : uchebnyk dlia vuzov. Kyiv : Yzdatelskyi tsentr KNLU, 2005. – 254 s.
3. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk. Kyiv: Lybid, 1997. – 374 s.
4. Zhuravska N. S. Osoblyvosti praktychnoi pidhotovky u vyshakh krain Yevropeiskoho soiuzu ta Ukraini: porivnialnyi aspekt // Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy, 2014. – Vyp. 5. – S. 53–57.

5. Kontsepsiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy : vid 16.06.2015 № 641.[Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/
6. Moiseiuk N. Ye. Pedahohika [tekst] : navch. posib. / N. Ye. Moiseiuk. – 5. vyd., dop. i pererob. – Kyiv: [b.v.], 2007. – 656 s. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.Ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_moiseyuk_nye
7. Ushynskiy K. D. Pedahohycheskye sochynenyia [Tekst] : v 6-ty t. M. : Pedahohyka, 1988. – T. 1. – 416 s.

Одержано статтю: 1.11.2019
 Прийнято до друку: 15.11.2019

УДК 37.091.212.2:53
 DOI: 10.15330/esu.17.102-106

Михайло Яцура,

кандидат фізико-математичних наук, професор,
 ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
 імені Василя Стефаника”
 (м. Івано-Франківськ, Україна)

Myhailo Yatsura,

Candidate of physical and mathematical sciences
 (PhD), Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian
 National university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
kmint@pnu.edu.ua

Анна Гамарник,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
 Івано-Франківський національний медичний
 університет (Івано-Франківськ, Україна)

Anna Gamarnyk,

Candidate of physical and mathematical sciences
 (PhD), Associate Professor, Ivano-Frankivsk National
 Medical University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
gam.anna.vip@gmail.com

Богдан Рачій,

доктор фізико-математичних наук, професор,
 ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
 імені Василя Стефаника”
 (м. Івано-Франківськ, Україна)

Bohdan Rachii,

Doctor of physical and mathematical sciences,
 Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian
 National university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
kmint@pnu.edu.ua

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ФІЗИКИ

IMPROVING OF TEST CONTROL OF STUDENTS' KNOWLEDGE OF PHYSICS

Для проведення тестового контролю знань студентів з курсу загальної фізики, частина Оптика, розроблено збірник із більше ніж 2000 тестів, які охоплюють всі розділи навчальної програми університетів з оптики, що дозволяє проводити поточне тестування по кожному розділу навчальної програми курсу. Однак, при тестовому контролі знань існує певна імовірність (іноді вона значна) випадкового вибору студентом правильної відповіді, що небажано при підсумковому контролі знань (екзамені). Окрім того, тестовий контроль, в його класичному вигляді, не сприяє розвитку мови студента, набуття ним навичок спілкування, вміння усно викладати свої думки та відстоювати їх. Для зменшення впливу негативних факторів чистого тестування, запропоновано